

Borbély László

A ponyvakirály

Pofonok és poénok

Verekedni könnyű, hatásosan írni róla nehéz. Közkedvelt kalandregény írónk, P. Howard, azaz Rejtő Jenő (1905-1943) például igényesen és humorosan számolt be a legkülönfélébb testi sértésekről. A könnyűről és a súlyosról egyaránt.

Íme néhány idézet: „Gorcsev nem folytathatta, mert Laboux a szavába vágott. De a szó szoros értelmében és olyan erővel, hogy fiatalember egy festői ívben belerepült a szökőkút medencéjébe. Ez a pofon klasszikus volt a maga nemében. Zúgó aggyal csodálkozott, és megrázta néhányszor a fejét.”

A következő idézet is A tizennégy karátos autóból való:

„Laboux csodálatosan gyors ütéseinek egyike elindult, de nem ért célba. Gorcsev elkapta a csuklóját, és könnyedén megcsavarta úgyhogy szívélyes házigazdája egy keringőszerű forgást végzett a válltengelye körül, majd egy balegyenes telitalálattól belezuhant a szökőkútba.”

Az előretolt helyőrség című regényét kézbe véve, azonnal egy jó kis verekedés szemlélői vagyunk: „Galamb nekirepült a falnak, de a következő pillanatban már úgy vágta szájon a vitorlamestert, hogy az meglepetésében lenyelt egy negyed font bagót, ami a szájában volt, és percekig csuklott utána. A roppant kar már éppen emelte ellenfelét, mikor valahonnan a megragadott ember irányából egy acélszerű tárgy esett az arcára, amitől minden elsötétedett előtte néhány pillanatra. Barátai később esküvel bizonyították, hogy a súlyos tárgy Galamb ökle volt.”

Rejtő gyakran a Japán kávéházbeli törzsasztalánál dolgozott, többnyire ott vetette papírra ezeket a sorokat is. Elég egy pillantást vetni a port-

réjára, és máris kiderül: nem szódásüveg szemüveget viselő, kisebbségi komplexussal megvert ember volt.

Ugyanolyan kalandos élete volt, mint a regényhőseinek, Gorcsev Ivánnak, Pizskos Frednek, Fülíg Jimmynek, Török Szultánnak és a többieknek. Vérbeli vagány módjára csavargott a kontinensen. A hobókat és a csavargókat sohasem nézték jó szemmel. Néha a rács mögé is bekerült, erre így emlékezett vissza Börtön című novellájában: „Megyek a foglár előtt, a hosszú folyosókon, és kulcsok csörömpölnek mögöttem. Homályos nappali világítása van a folyosónak, amelyről csak elvétve nyílik egy-egy ablak a szomorú udvarra. Furcsa és nyomasztó tudat az, hogy nemsokára bezárnak mögöttem egy ajtót, amelyhez csak olyan embereknek van kulcsuk, akik haragszanak rám. Az igazságszolgáltatás kihalt folyosói homályos fordulóba torkollnak, és amerre nézek, csupa ajtó, néma, mozdulatlan ajtók. Cellám elég tágas, oldalfalain két-két ágy. Az ágyakat nappal fel lehet csatolni, úgy, hogy egészen a falhoz simulnak.”

A szorító világában ugyanolyan otthonosan mozgott, mint az irodalom fenségvizein. Szoros barátság fűzte az egykori Európa-bajnok Szigeti Lajoshoz, aki később profi bokszoló lett. Rajongott az ökölvívásért, a meccsek sokszor ihletet adtak neki egyes jelenetek megírásához.

Nemcsak jól írt a bunyóról, az ökleit is remekül használta. Értett a sporthoz, különösen a bokszhoz. Tudta, mikor és hogyan kell szabályosan támadni és védekezni. Fiatalon sajátította el a sportág alapjait. Írásaiban groteszk elemekkel fűszerezve mutatja be a küzdelmet, könyveit olvasva egyáltalán nem érezzük úgy, hogy agresszívvá válnánk.

Miután a csavargásról leszokott, immár befutott íróként, rendszeresen nyaralt Siófokon, a Vitéz panzióban, ahol Karinthy Frigyesék is törzsvendégek voltak. Karinthy Ferenc gyerekkorában gyakran faggatta arról Rejtőt, hogyan kell verekedni. Megkérdezte mi a teendő akkor, ha késsel

támadnak az emberre. Megfogni a csuklót és kicsavarni - magyarázta Rejtő. És mi van akkor, ha puskát szegeznek a mellének - folytatta a tudásvágytól fűtött Karinthy. Bal kézzel félrelökni a csövét, jobb tenyérrel a támadó karjára ütni, hogy elejtse a fegyvert. És ha revolvért fognak valakire? Olyankor a legjobb lábbal kirúgni a pisztolyt az illető kezéből. Karinthy ekkor úgy érezte, itt az idő, hogy a kulcskérdést is feltegye.

- Tegyük fel, hogy tíz méterre állok tőled, az egyik kezemben revolvért tartok, a másikba kést. Akkor mit teszel?

Rejtő legyintett.

- Csak annyit mondok, hogy ne marhászkodj, odamegyek hozzád, elszedem a cuccot, és kapsz egy pofont.

P. Howard nevetett és nevetésre ösztönzött, pedig érezte, hogy nincs menekvés, 38 évesen hunyt el, utolsó napjaiban munkaszolgálatosként szenvedett egy Jevdokovo nevű településen, messze szülőföldjétől.

Igyekezett minden humorosan felfogni, még azt is, hogy a halála előtti években a diliházba került. Csak aludni járt oda, nappal kiszökött az intézetből.

Egyik este kapuzárás után tért vissza, dühösen dörömbölt a kapun.

- Mit akar? - kérdezte a portás.
- Az ágyamat - felelte az író.
- Megőrült? - hangzott a kérdés.
- Igen, azért van itt a hálósobám.

Írta: Borbély László